

Odensholms byalag har köpt en tomt på Odensholm - för framtiden!

Byalaget har länge velat ha en plats på Odensholm för de kommande generationerna och för att vara delaktiga i öns utveckling. Nu kan detta äntligen bli verklighet, tack vare vårt köp av Erkas tomt i Bien.

Bakgrund

Då odensholmsborna fick återvända till sin ö 1991 fanns i Bien endast två byggnader kvar, rian till Marksgården och Erkasgårdens ladugård. Jesu kapell var en ruin. Redan 1992 ansökte Odensholmsborna gemensamt till Länsstyrelsen i Hapsal om att återfå äganderätten till marken på Odensholm. För att samordna de sju familjernas angelägenheter bildades Odensholms Byalag 1993 på initiativ av Valter Erkas. Ansökan om att återfå marken som gårdarna hade stått på avslogs dock med motiveringen att de boende på ön historiskt hade haft sedvanerätt men aldrig äganderätt till ön. I stället stödde byalaget ett förslag från det estniska miljöministeriet om att förklara Odensholm som naturskyddsområde, vilket blev verklighet 1996. Därmed skyddades ön från exploatering och den unika miljön bevarades.

Platsen för Jesu kapells ruin samt kyrkogården var det första som odensholmsborna samlades kring på ön. Redan 1992 beställdes gravstenar i Estland, som sedan restes på kyrkogården. Sju stenar, en för var och en av familjerna, som representerar tio generationer boende på ön står fortfarande kvar på samma plats. Där sattes 1993 även upp en klockstapel av byalaget, med namnen på familjerna och deras bomärken. Under flera år på 1990-talet hölls även minnesgudstjänster vid kapellruinen varje sommar.

Restaureringen av Jesu kapell och tanken på en hembygdsgård

Byalaget består idag av holmbor med sina anhöriga och ättlingar samt av personer med särskilt intresse för Odensholm. Det senaste projektet på ön genomfördes under åren 2006 – 2012. Kapellruinen var i början av 2000-talet kraftigt igenväxt av buskar, träd och sly. Dessutom hade påverkan från väder och vind fått de kvarvarande murarna att börja vittra sönder. I samråd med Nuckö kommun beslutade byalaget att genomföra en restaurering av ruinen samt att röja upp på kyrkogården, vilket sedan genomfördes med stöd och ledning av Lea Stroh som projektledare. Sommaren 2012 kunde vi stolta inviga det färdigrestaurerade kapellet och hålla en stor minneshögtid. Jesu Kapell och kyrkogården är nu, sedan 2014, skyddade som kulturminnesmärken efter beslut av estniska riksantikvarieämbetet.

När kapellprojektet var klart mognade tanken att kunna bygga en hembygdsgård i Bien på Odensholm. Nuckö kommun har alltid varit mycket tillmötesgående mot byalaget, och redan under tiden då Ülo Kalm var kommundirektör kom frågan upp om möjligheten att få bygga upp ett hus i Bien. Detta finns också nämnt i skötselplanen för ön från 1996. På årsmöten 2013-2016 har medlemmarna i byalaget även ställt sig positiva till planerna på att bygga en hembygdsgård.

Vägen fram till tomtköpet

I april 2013 ansökte Odensholms byalag till Nuckö kommun om att få uppföra en byggnad i Bien på Odensholm och att en detaljplan skulle göras. Ansökan gjordes samtidigt och i samförstånd med ansökan från de nuvarande invånarna på ön, familjerna Koppel och Bergström. I juni 2013 påbörjade Nuckö kommun arbetet med detaljplanen. Eftersom Odensholm är ett naturskyddsområde gäller stränga regler för byggnation. Kommunen äger en del av Bien och Naturvårdsmyndigheten den andra delen. Lea Stroh och Göran Hoppe har representerat byalaget vid möten och kontakter med Nuckö kommun, och även bistått kommunen med framtagandet av detaljplanen. Odensholms byalag har under tiden kunnat lämna synpunkter på utformningen, till exempel att vi finner det viktigt att Odensholms natur- och kulturarv skyddas. En arkitektfirma från Pärnu har därefter gjort planen åt kommunen.

I juni 2014 blev detaljplanen färdig, innehållande fem tomter. Planen behövde också godkännas av bland annat den estniska militärmyndigheten för att tomterna skulle få upplåtas för byggnation i närheten av dess anläggningar. Under 2015 gjordes ett köp av mark i Bien av kommunen från militärmyndigheten, bland annat markområdet ”Erkas smigårn”.

Byalaget väntade sedan på att ett beslut skulle tas av kommunfullmäktige. Den 1 juli 2016 fick vi en förfrågan från Nuckö kommun med erbjudande om att köpa Erkas tomt. Vi svarade att vi ville detta och den 1 september beslutade Nuckö kommuns fullmäktige att sälja Erkas tomt på 3962 kvm i Bien till Odensholms byalag för 6 400 €. Kostnaden för tomten motsvarar kommunens kostnad för projekteringen utslagen per kvm tomtyta. Familjen Koppel är erbjuden en annan tomt och Uno Bergström ytterligare en.

För att kunna köpa tomten och senare kunna ansöka om till exempel EU-bidrag har vi registrerat Odensholms byalag även i Estland, under namnet Mittetulundusühing Osmussaare Külaühing.

Avtalet undertecknas

Vi var fyra personer från styrelsen som var med när köpekontraktet undertecknades tisdagen den 4 oktober hos notarien i Hapsal. Nuckö kommuns kommundirektör Triin Lepp undertecknade kontraktet som säljare och vår ordförande Saga Adolfsson undertecknade kontraktet som köpare för vår estniska del av Odensholms byalag. Katrin Schönberg var med som tolk. Avtalet gäller försäljningen och förköpsrätten. Enligt kontraktet ska en byggnad vara färdigställd inom fem år. Allt har gått väldigt bra och vi är glada att Nuckö kommun har varit så tillmötesgående i frågan. Vi är även djupt tacksamma för den hjälp vi har fått av Lea Stroh och Göran Hoppe.

Vad händer nu...

Byalaget äger efter undertecknandet en tomt på 3962 kvm i Bien på Odensholm. Vi får nu planera för vad och hur vi ska bygga och hur det ska finansieras. Vår tanke är givetvis att uppföra den tidigare nämnda hembygdsgården, vars syfte ska vara att visa den tid då våra förfäder levde på Odensholm. Här vill vi kunna samla och visa bilder, dokument och föremål för att fler ska kunna ta del av öns historia och lära sig mer om de estlandssvenska familjer

som bodde där, deras kultur, liv och öde. Dessutom är tanken att byalagets medlemmar ska kunna bo i huset vid resor till Odensholm för att underhålla kyrkogården, kapellruinen och själva hembygdsgården. Man kan även tänka sig att olika aktiviteter, med anknytning till Odensholms historia, kultur och samtid, ska kunna genomföras vid hembygdsgården, både för byalagets medlemmar och för allmänheten.

Vi är övertygade om att alla våra medlemmar är glada för att vi har kommit såhär långt och styrelsen tar gärna emot förslag om hur vi går vidare. Redan nästa sommar skulle vi kunna börja röja och inventera tomten. Det känns mycket glädjande att vi nu, tack vare tomtköpet och det kommande husbygget, kan bevara en del av våra förfäders kultur för framtiden och återknyta till våra rötter på Odensholm, men också ha kvar en plats på ön för de kommande generationerna och för att vara delaktiga i öns fortsatta utveckling.

För Odensholms byalag

Saga Adolfsson, ordf.

Lotta Odmar, sekr.

Mats Erkas, kassör